

Ráv Keleti: Sábát, az alapoktól...

39 főmunka: gyúrás

A Szentély építése során használt festék egyfajta sűrű, kenhető anyag volt. Ezt úgy készítették, hogy vizet kevertek el egy porral, festékanyaggal, majd a kettőt úgy összegyúrták, hogy az csomóssá vált. Fontos, hogy a tilalom ebben az esetben tehát nem csak ételre vonatkozik.

A festék készítésének két fázisa volt:

1. víz elkeverése porral,
2. a kettő összekeverése, addig, amíg csomós nem lesz.

Vita a Talmudban, hogy csak a 2. számít tórai tilalomnak sábeszkor, vagy az 1. is. A legtöbb *rison* szerint csak a 2., viszont az 1.-re is érvényes a rabbinikus tiltás. Kivéve, ha olyan anyagról van szó, mely az elkeverés után magától „összegyúródik”, ekkor már az összekeverés is tilos a Tóra szerint.

3 fokozatot különböztetünk meg gyúrás szempontjából:

1. víz és por egy helyen van, de külön, nem áll össze
2. összeáll az anyag egyfajta „puha” tészta
3. „kemény”, szinte száraz tészta

Példa erre a macesz gyúrása Peszách előtt. Két külön helységben van a liszt és a víz. A liszt száll a levegőben, ezért nem akarjuk, hogy beleszálljon a vízbe. Ugyanis 18 perc elteltével a liszt-víz elegy már *chámecosnak* számítana. Ezért középen van egy helység, amiben összegyúrnák a maceszt. Egyszerre csak vagy a lisztes, vagy a vizes helység ajtaját nyithatják ki. A gyúrás nagyon nehéz munka, a macesz tésztaja ugyanis rendkívül száraz, alig van benne víz. Gyorsan és erősen kell meggyúrni.

Mi a különbség a 2. és 3. fokozat között? *Cházon Is* kritériuma szerint az, hogy át lehet-e önteni egyik edényből a másikba.

(*Cházon Is*, azaz Avrohom Jesájá Karelitz a XIX.-XX. század fordulóján élt egyik legnagyobb rabbi volt. Fiatalemberként még nem volt olyan ismert, Vilnában élt. Az akkoriban ott élt neves közösségi vezető, Rav Cháim Ozer Grodzinski egy városba látogató embertől így kérdezte: „*Látta-e már Vilnát? Vilna legnagyobb kincsét?*” A nemleges válasz után elvitte egy kis bét midrásba, ahol ott ült és tanult egy fiatalember - ő volt a Cházon Is. Addigra már megjelent néhány fontos könyve, de nem volt annyira ismert.

Amikor alijázott Izraelbe, ugyanez a Grodzinski rabbi egy levelet írt róla, melyben a Talmudból ezt a mondatot idézte: „egy oroszán alijázott Babilóniából”. Sok évvel később, amikor már idősebb rabbiként a Cházon Is egy fiatal rabbit Haifára küldött, a fiatal rabbi nagyon tiltakozott, mondván, hogy mi lesz a gyerekeivel, akiknek jó oktatásra van szükségük, Haifán pedig nincs kialakult vallásos közösség? Mire a Cházon Is úgy válaszolt, hogy ha lesz rá igényed, te fogod megalapítani, megszervezni azt a vallásos közösséget, amire a családodnak szüksége van.)

Mi a helyzet olyan anyaggal, ami nem tud „csomósodni”, azaz nem lehet összegyúrni tészta? Van olyan vélemény a Talmudban, hogy egy ilyen anyagnál már az első lépés, azaz a folyadék és a por elkeverése tórai tilalom alá esik. Mi az oka? A *melech machsevet*, azaz a megtervezett tevékenység az, ami számít, és nem pedig a végeredmény. Tehát ha az anyag úgysem tud összegyúródni, akkor az elkeverés számít a megtervezett tevékenységnek, a végeredménytől függetlenül.

Hasonlóan, tilos ásni egy gödröt a földbe. De ha nem a gödörre magára, mint végeredményre van szükségem, hanem mondjuk a földre, akkor tórai tilalom nincsen ebben. Itt is, nem a végeredmény számít, hanem a *melech machsevet*, az a munka, amit végezni szándékoztam.

Különbség van a gyúrás és a legtöbb szombati munkatilalom között a módosítás (*sinuj*) tekintetében. A legtöbb munkát ugyanis tilos végezni úgy, ahogy azt szokásos (*kedárko*), a szokatlan módokra pedig rabbinikus tilalom érvényes. Ezzel szemben a gyúrásnál van egy könnyítés, a szokásostól eltérő gyúrás rabbinikusan is megengedett. Például ha általában a háziasszony a lisztre önti a vizet, akkor szombaton is szabad a vízbe tenni a lisztet, és úgy összegyúrni. A keverés során, ha keverőkanállal szokta körbe-körbe keverni, akkor a szokatlan, keresztül-kasul történő keverés számít olyan módosításnak, ami miatt megengedett az ilyen munkavégzés.